

- **listovní tajemství** či tajemství dopravovaných zpráv (chrání důvěrný obsah sdělení, která si vyměňujeme například poštou či telefonem s jinými, před neoprávněným zadržováním či zjišťováním),
- **svoboda názoru (přesvědčení) a svoboda svědomí** (nikdo nemá právo zjišťovat, co tvoří naše přesvědčení, bránit nám v nezávislém utváření vlastních názorů nebo nám pod nátlakem určité názory vnucovat; stejné zásady platí i v oblasti mravních hodnot a norem, které jsou chráněny jako předmět našeho svědomí),
- **svoboda náboženství (víry) a svoboda projevu náboženství** (chrání náboženské cítění jednotlivců i jeho vnější projevy, například změny náboženského vyznání či víry, provozování bohoslužeb či vyučování náboženství),
- **svoboda vědeckého bádání a umělecké tvorby** (chrání proces a výsledky vědeckého výzkumu a tvořivé činnosti umělců).

Kontrolní otázky a úkoly:

1. Uveďte tři nejdůležitější práva a svobody, které náležejí do soukromé sféry.
2. Jaký je rozdíl mezi svobodou pohybu a pobytu?

Zapamatujte si:

- ✓ Všichni lidé mají právo na život.
- ✓ Osobní svoboda je zaručena.
- ✓ Otroctví, nevolnictví a nucené práce či služby jsou zakázány.
- ✓ Nedotknutelnost osoby a jejího soukromí je zaručena.
- ✓ Každý má právo vlastnit majetek.

Práva, svobody a veřejná moc

K zajišťování práv člověka je zapotřebí veřejné moci. Tato moc byla tedy zřízena ku prospěchu všech, a nikoli k osobním výhodám těch, jimž je svěřena. (Deklarace práv člověka a občana, preambule; přijata francouzským Národním shromážděním, 1789, článek 12)

Každý má právo na to, aby jeho záležitost byla spravedlivě, veřejně a v přiměřené lhůtě projednána nezávislým a nestranným soudem... (Evropská úmluva o lidských právech, přijata Radou Evropy, 1950, článek 6)

Mezi základní politická práva náleží právo účasti na správě veřejných věcí, právo petiční, shromažďovací, sdružovací, právo na odpor, právo azylu a svoboda projevu a informací.

Postavení jedince v oblasti veřejného života má dvě stránky. O jedné z nich jsme již mluvili (dokonce opakovaně) v kapitole *Stát a občan* – byla to **politická práva** občanů a ostatních lidí. Tato stránka zahrnuje podíl členů společnosti na řízení veřejných záležitostí a na kontrole veřejné moci. Druhou stránku tvoří **práva jednotlivců na soudní**